
TANULMÁNYOK

NAGY ENDRE

A GYÜLEKEZETÉPÍTÉS IDŐSZERŰ FELADATAI

A címben a lelkési hivatás és feladatkör lényege fogalmazódik meg. Amikor a lelkész elfoglalja állását egy gyülekezetben, ezzel egyidőben jól meghatározott, konkrét feladatra vállalkozik. Ez pedig nem más, mint szolgálni, minden lehető eszközzel munkálni, elősegíteni a gyülekezet épülését és előmenetelét.

Mindez azonban csak elméleti megfogalmazása a lelkési szolgálatnak. Próbáljuk meg a gyakorlat nyelvére lefordítva meghatározni, hogy mit jelent gyülekezetet építeni.

Amikor a lelkész a gyülekezettel találkozik, eléje tárul az élet valósága. Ez a valóság azonban sok mindenben különbözik attól a képtől, amelyet az elméleti felkészülés rendjén kialakított magának. Ez a különbség sokszor lehet egészen nem várt, megdöbbentő is. Azonban ez sosem szabad megingassa, elbizonytalanítsa, még kevésbé elkedvetlenítse vagy kiábrándítsa a szolgálata végzésére vállalkozó lelkészt, hiszen éppen a valós életből szerzi meg idővel azt az ismeretet, tapasztalatot, mely képessé teszi hivatása megfelelő betöltésére. Mint ahogy úszni sem lehet a szárazföldön megtanulni, csak a mély vízben, úgy mindazt a tapasztalatot, ismeretet, amelyre a gyülekezetépítés munkájához szükségünk van, csak a szolgálat valóságos gyakorlása során szerezhethetjük meg. Jó viszont, ha még az elindulás előtt minél többet megtudunk arról a munkáról, amelyet majd végezni fogunk.

A gyülekezetépítés egyike a legsokrétűbb feladatoknak. Olyan embert igényel a lelkész személyében, aki ebben a sokrétű feladatkörben el tud igazodni, meg tudja találni az utat és megoldást, mely gyülekezetének épülését szolgálja.

Különösen a négy évvel ezelőtt országunkban bekövetkezett változás tucatjával hozta és hozza máig is a feladatokat, kérdéseket a lelkész és a gyülekezet számára, melyeknek megoldása sürgetően időszerű.

A lelkésznek lehetősége nyílik a gyermekekkel való foglalkozásra az iskolai program keretében is. Feladata, hogy ezt a lehetőséget a legteljesebb mértékben használja ki, hiszen az elmúlt évtizedek sok pótolni valót hagytak maguk után ezen a téren is. Nem könnyű a dolgunk, sokféle akadályról szóló panaszokat hallhatunk: nem áll rendelkezésünkre megfelelő tankönyv, rendszerbe foglalt tananyag. E hiányosság pótlása most van folyamatban. Addig viszont a lelkésznek kell összeállítania, rendszereznie a szükséges anyagot, hogy az iskolai órákkal célját elérhesse. Még nehezebb a megoldás ott, ahol több felekezeti növendékből tevődnek össze az osztályok, és így a vallásórák nem illeszthetők simán bele az órarendbe. Megtörténhet, hogy az iskola még régi struktúrákhoz szokott tantestülete okoz gondot a beilleszkedést illetően. Tolakodásnak vehetik a lelkésztől, ha javasol, indítványoz valamit, vagy ha kéréssel fordul az iskola vezetőjéhez. A lelkésznek minden esetben ragaszkodnia kell azokhoz a feltételekhez,

melyek lehetővé teszik, hogy a gyermekekkel való foglalkozás az iskolai program keretében eredményes legyen. Ne fogadja el azt az órarendet, amelyben a vallásórák minden esetben a napi tanítás hatodik vagy hetedik órájára vannak beosztva. Ebben az esetben a lelkész mindég csak délután 2 vagy 3 órakeres találkozhatik növendékeivel, akik akkorra már fáradtak, kimerültek a napi munka után, nem képesek figyelni, számukra az órán való részvétel már csak terhet jelent. Így természetesen maga a vallásóra sem éri el a célját. Ragaszkodni kell tehát az eredményes munkát biztosító feltételekhez minden tekintetben.

Természetes, hogy a vallásoktatás egy bizonyos ismeretanyagának az átadását, illetve számonkérését is jelenti. Hiszen a növendék ebből is, mint a többi tantárgyból, felel, számot ad és osztályzatot kap. De mindezek mellett hasonlóan fontos az is, hogy a gyermekek lelki műveléséről gondoskodjunk, őket vallásos érzületre, egyházunk iránti hűségre, jóra, szépre, szeretetre, civilizált viselkedésre neveljük. Hiszen a hiányosságok főleg ezen a téren tapasztalhatók. Sok negatív tapasztalat igazolta már, hogy a társadalomnak nemcsak jól képzett szakemberekre, hanem legalább ennyire becsületes, igaz lelkű, tisztességes, európai formák szerint viselkedni tudó emberekre van szüksége.

Egyre gyakrabban előforduló negatív jelenség - főleg vegyes lakosságú vidékeken -, hogy magyar szülők, különböző kényelmi szempontokra hivatkozva, gyermekeiket román tannyelvű iskolába fratják. Ebben is jelentkezik a megfelelő nemzeti öntudat hiánya, mint a múltnak egyik keserű gyümölcse. Annak tudatában, hogy nemzetünk és egyházunk sorsa, jövője nem választható el egymástól, a lelkész gyülekezetépítő munkájához tartozó feladata a nemzeti öntudat ápolása, ébrentartása, vagy ahol szükséges, annak felébresztése a gyermekekben és a szülőikben egyaránt.

Súlyos hiányosságokra kellett ráeszmélnünk az egyház és az ifjúság kapcsolatát illetően is. Minden egyházközségben a jelen halaszthatatlan feladatai közé tartozik az ifjúság bekapcsolása az egyházi életbe. A hosszan tartó elhanyagoltság következtében mindkét részről kialakulhattak előítéletek a másikat illetően. Az eltávolodás azt eredményezte, hogy téves képzetek és következtetések alakultak ki, amelyek hatása alatt mindkét fél hibásan ítéli meg a másikat. Téved az ifjú, amikor egyszerű vállvonogatással, nemtörődöm legyintéssel intézi el az egyház, a vallás kérdését, mint amolyan idejét múlt dolgot, amely inkább csak az öregeknek való. De hibát követünk el mi is, amikor általánosítva az ifjúság egészére, arról csak elmarasztalót állítunk. Az egyháznak - személy szerint a lelkésznek - komoly feladata megtalálni a módját annak, hogy az ifjúság rátaláljon az egyházra. Nem igaz, hogy az ifjak nem igénylik az egyházzal való kapcsolatot. Esetleg téves elképzelésük van róla, és így a bennük élő kép szerint nem találják vonzóknak. A lelkésznek úgy kell az ifjakhoz közelednie, hogy azok megérezzék: nem bírálni, feltétlenül megnevelni akarjuk őket, hanem törődünk problémáikkal és komolyan vesszük őket. Saját tapasztalatból állítom, hogy ez a munka nem hiábavaló, és boldogító eredményeket is hozhat. Ezt érzem, valahányszor egyházközségünk ifjai egy-egy konferenciáról hazatérve nagyszerű élményeikről számolnak be. És jó eredményként említhetem, hogy sikerült életre hívni egy három szólamú ifjúsági dalárdát is, melynek tagjai örömmel, egymást lelkesítve vesznek részt a próbákon.

Az elmúlt rendszer idején hosszú évtizedekig szünetelt mindenféle egyleti tevékenység, mely valamikor a gyülekezeti életnek fontos része volt, de amelyekről a mára felnőtt korosztályok vajmi keveset tudnak. A már említett ifjúsági tevékenységgel párhuzamos feladat az ifjúsági egylet létrehozása, mely érdekes programmal gondoskodhat arról, hogy minél több ifjú bekapcsolódjék ebbe a tevékenységbe. Ugyancsak fontos minden egyházközségben a nőszövetség megszervezése. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy az egyházközség életében

mennyire fontos szerep hárul a nőkre. Szerepük egyenrangú a férfiakéval. Ezt a tevékenységet hasznosabban, értékesebben tudják kifejtetni a nők, ha találkozásaik során gondolataikat, ötleteiket a közösség szolgálatába állítják. Az egyletek létrehozása érdekében szükség van az egyházközségek közötti kapcsolatteremtésre, a kommunikációra, a gondolatok, ötletek átadására. A kapcsolatteremtés segítséget nyújthat a tanácstalanabbaknak az elinduláshoz.

Egyházi énekkultúránk tevékeny művelői voltak és ma is azok az egyházközségi dalárdák. Szereplésükkel gazdagabbá, ünnepélyesebbé teszik a különböző alkalmakat, és emelik a gyülekezet kulturális értékszintjét. Ugyanakkor sok hasznos és értékes dolognak lehet a forrása az egyházközségben. Vendégszereplésükkel elősegítik a gyülekezetek közötti kapcsolatteremtést, orvosolni tudják az elszigetelődést.

Gyülekezeteinket érintő időszerű probléma, melyet az utóbbi évek hoztak, az amerikai unitárius egyházközségekkel való kapcsolatok kiépítése és fenntartása. Ha nyelvi, fordítási nehézségek akadályozzák a levelezést, ez elsősorban arra kell ösztönözze a lelkészt, hogy angol nyelvismeretét fejlessze a megfelelő szintre. De mindenképpen meg kell találnia a módot arra, hogy a külföldi testvéregyházközséggel a kapcsolatot ápolja, és lehetőség szerint megvalósuljon a személyes találkozás.

Átalakult helyzetünkben nagyon sok újfajta, anyagi, gazdasági természetű feladattal találkozunk a lelkész. Az egyház fokozatosan igyekszik visszaszerezni azon javait, melyektől a múltban megfosztották: földterületeket, ingatlanokat, épületeket és minden egyebet, ami jogos tulajdona volt. Ez a folyamat lassan és nehezen halad előre, mert bőven akadnak kerékkötői, gátlói annak a törekvésünknek, hogy jogainknak érvényt szerezzünk. Ebben a munkában fontos szerep hárul a lelkéssel együtt az egyházközség vezető testületére, a keblitanácsra. A lelkész nem egyfajta mindenés, magányos harcos a gyülekezetben. Minden, amit tenni szándékszik, amit el akar érni, csak a közösség együttes munkája által valósulhat meg. Ezért egy olyan keblitanácsra van szükség, amely valóban képes munkájával, áldozathozatalával, példaadásával, megfontolt, okos határozataival előmozdítani a gyülekezet épülését. A keblitanács gyűléseken mindig a többség akarata a döntő. De a lelkész feladata vigyázni arra, hogy minden javaslat és minden határozat kimondottan a közösség célját szolgálja, és mögötte ne húzódjon meg egyéni érdek.

Sok egyházközségben előfordult, hogy a földeket, különböző területeket visszaszerezték ugyan, de nem sikerült azok megfelelő hasznosítása, értékesítése. A jelenség általános, oka könnyen érthető: szinte mindenki jutott valamennyi földhöz, és a falvainkban észlelhető munkaerőhiány miatt nem nagyon akad, aki haszonbérért dolgozza a földet. A keblitanács feladata, hogy mindenképpen módot találjon a földterületek megfelelő értékesítésére. Ebben a munkában fontos szerep hárul a gazdasági bizottságra is.

Azokban a helységeken, amelyekben románok és más nemzetiségűek is élnek, az együttélés során sajátos esetek adódhatnak. Az 1989-es események után vidékünkön, főleg az 1990 márciusában lezajlott marosvásárhelyi események korbácsolták fel a kedélyeket annyira, hogy egyházközségünkben a magyarok és románok közti addigi jó viszony kezdett megromlani. Ez esetenként a fenyegetőzésig is fajult. Ezekből a lelkész címére is jutott bőven. Nem számoltam meg, hogy hányszor nem fogadták köszönésemet abban az időben falunk román lakói. De utólag azt hiszem, hogy jól döntöttem, amikor elhatároztam: semmilyen provokációra vagy sértésre nem fogok hasonlóval válaszolni; ha százszor nem fogadják köszönésemet, én akkor is köszönök. Ez az állapot segített jobban megérteni, hogy mit jelent Jézus felállított mércéje annak, aki őt követni akarja e parancsban: "... tagadja meg önmagát..." Így viszonyulni néha gyámoltalanságnak tűnhet

az adott helyzetben. De utólag, mikor - mint esetünkben is - a dolgok rendeződnek, az erkölcsi fölény azé, aki nem a hirtelen indulat, hanem a megfontolt józan ész tanácsára hallgat.

Ugyancsak az új politikai helyzet állítja a lelkész elé feladatul magyarságunk érdekvédelmi szervezetében, az RMDSZ-ben való részvételt és tevékenységet. Sokféle állásfoglalással találkozhatunk e kérdést illetően is. Ide vonatkozó vélemény például az is, hogy a politika eszközei nem férnek össze az egyház, a vallás világával. Való igaz: az egyháznak elsősorban nem egy politikai párt vagy csoport felé kell fordulnia, mert a küldetése az ember szolgálata. A hivatásában pedig a lelkész elsősorban legyen lelkész, az evangélium hirdetője.

De tudatában kell lennünk annak is, hogy egyházunknak van egy nemzeti jellege: az, hogy magyar. És mint ilyen, az elmúlt rendszer sötét éveiben is fontos szerepet töltött be a magyarság összefogásában, a nemzeti öntudat ébrentartásában. Örökre el kell felejtenuk azt a hazugságot, amit a múltban olyan gyakran hallottunk, hogy mint lelkésznek, semmi közünk nemzetiségi kérdésekhez. Templomra és iskolára van szükségünk, ahol imádkozhatunk, Isten törvényét hallgathatjuk, tanulhatunk, kultúránkat ápolhatjuk - magyarul. A lelkésznek az RMDSZ-ben való tevékenysége nem azt jelenti, hogy annak minden politikai nézetével feltétlenül azonosul, hanem azt, hogy annak keretében is dolgozik és küzd a magyarság érdekeiért és jogaiért.

Lényeges és fontos, hogy egy egyházközség anyagi, gazdasági ügyei rendben legyenek, épületei és értékei megfelelő gondozásban részesüljenek. De egy pillanatra sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a gyülekezet elsősorban lelki közösség! Az anyagi javak pedig a keresztény erkölcsi értékvilágban mindég csak eszközértéknek számítanak, arra valók, hogy általuk magasabb célokat érjünk el, végső értékek birtokába jussunk. Esetünkben ez nem más, mint a jézusi életesség minél teljesebb megközelítése. Ezt az értéksorrendet sosem szabad megfordítani.

Amikor egy gyülekezetbe lépünk, elégedetten nyugtázhatjuk, hogy épületei kifogástalan állapotban vannak; tisztos vagyonelejtárt tudhat a magáénak; pénztári állapota biztató. Első látásra tehát úgy tűnik, hogy itt minden rendben van. De vasárnap, amikor szolgálata helyére lép a lelkész, azt látja, hogy jóformán üres a templom, a hívek nincsenek ott az istentiszteleten... Vajon, az ilyen gyülekezetre el lehet mondani, hogy ott minden rendben van, csak azért, mert anyagi javait illetően megfelelő alapokon áll? Vajon nincs ott súlyos hiányosság, pótolni való úr? Bizonyára hallottuk már egyes gyülekezetek tagjaira vonatkoztatva ezt a jól ismert megállapítást: nem járnak templomba, de egyébként jó adakozók, áldozatkészek, - néha még azt is hozzátesszik: jó unitáriusok. Helytelenül cselekszik, aki így nyugtatja magát.

Érdemes elgondolkozni azon is, hogy ez esetben mennyire állja a helyét a "jó unitárius" minősítés? Csak részben, mert jóllehet valaki áldoz egyházára anyagi értékeiből, adakozik, alkalomadtán dolgozni is hajlandó - mindez feltétlenül érdeme -, de ha a templomba nem jár, az istentiszteletről nem vesz tudomást, még sincs élő kapcsolata az egyházzal, mint lelki közösséggel. A lelkésznek mindenféle szolgálatai közül a legelső és legfontosabb a szószéki szolgálata: a közös ima, a prédikáció, az evangélium hirdetése. Nem nyugodhat tehát bele abba, hogy éppen a legfontosabb szolgálatát nem igénylik a hívek; nem tekintheti kicsi szépséghibának, ha az istentiszteletek alkalmával üres a templom, hanem híveiben tudatosítania kell az élő egyház fogalmát. Ezért végezzen minél több családlátogatást.

Amikor időszerű kérdésekről, feladatokról beszélünk, nem tekinthetünk csupán az általánosan minden gyülekezetre jellemző, korunk társadalmi helyzetéből eredő általános problémákra. Mert minden gyülekezetben végsősoron az

az időszerű, ami ott jelentkezik feladatként; ami hiányzik, amit pótolni kell, ami negatívum. Ebből a szempontból pedig nincs két egyforma gyülekezet.

Amikor a lelkész valóban jól működő egyházköztségbe kerül, ahol minden alapfeltétel adott, ott előnnyel indulhat. De olyan eset is előfordul, amikor ez az alap is hiányzik. Lehet olyan gyülekezet, ahol széthúzás, pártoskodás, békétlenség uralkodik; másutt a közösségi szellem, az egység hiánya tapasztalható. Találkozhat olyan helyzettel, amikor a keblitanács nem eléggé vezetőképes, nem tudja betölteni rendeltetését. Találkozhat a lelkész olyan negatív jelenségekkel, amelyek a gyülekezet életére is rossz hatással vannak. Ilyen például a különböző szekták terjedése, az alkoholizmus, mely sajnos eléggé elterjedt mind az ifjúság, mind pedig az idősebb korosztály körében. De nem ritka jelenség az sem, hogy a kiskorúak kóstolnak bele az alkoholizmus káros szenvedélyébe. A lelkész minden eszközzel küzdjön - beleértve a személyes példaadást is - az alkoholizmus megfékezése érdekében.

Hosszasan lehetne még sorolni mindazt, ami mind időszerű feladatként jelentkezhet a lelkész számára a gyülekezetépítés kapcsán. Első fontos dolog tehát annak a megállapítása, hogy az adott helyzetben mivel kell kezdeni. Megtörténhet, hogy, mint a házépítés esetében, egészen az alapoktól.

Ahhoz, hogy munkája eredményes legyen, a lelkésznek kitartással és türelemmel kell dolgoznia. Személyes kapcsolatot kell teremtenie azzal a gyülekezetel, amelyet szolgál. Csak akkor lehet igazán otthon a gyülekezetben, ha kellően ismeri annak tagjait, ismeri híveinek gondjait, problémáit. Ezt az ismeretet pedig csak személyes találkozás által szerezheti meg. Elváltató távolságból vagy fróasztal mögül nem lehet gyülekezetet építeni. A lelkésznek bele kell épülnie és benne kell élnie gyülekezetében. Hívei hétköznap is érezni akarják, hogy a lelkész köztük van, hozzájuk tartozik.

A fentiekben nemcsak arra szorítkoztam, hogy a gyülekezet építésének legfontosabb időszerű feladatait megnevezem, felsoroljam, hanem megpróbáltam a feladat módszertani megközelítésével is. De úgy vélem, hogy a MIT? kérdéséhez elválaszthatatlanul hozzátartozik a HOGYAN? kérdése is. Mindkettőre meg kell találni a feleletet ahhoz, hogy munkánk eredményes legyen.

Munkánkban érhetnek kudarcok, csalódások, bántalmak is. Látványos, gyors sikerre alig számíthatunk. Lehet néha eredménytelen az egyszeri vagy többszöri próbálkozás is. De aki erre a feladatra vállalkozik, annak tudnia kell, hogy nem foglalkozást, hanem hivatást vállalt. Személyesen neki szól a felhívás: "Ti magatok is, mint élő kövek, épüljétek fel lelki házzá." (1Pét 2,5a)

KOTECZ JÓZSEF

AZ IFJÚSÁG BEKAPCSOLÁSA AZ EGYHÁZ ÉLETÉBE

Az ifjúság az élet legígéretesebb szakasza, tele van reménységgel, merész álmokkal, jövőt építő hittel. Minden fiatal korának tartalmi lényege az élet értékeinek, szépségének keresése. Ez olyan küzdelem, melyet megvívni legtöbb esetben egyedül az egyénnek kell - és ehhez az ifjúság ragaszkodik is, Istennek hála -, de azért sok alkalommal elkel, sőt jól jön a kisebb vagy nagyobb közösség segítsége, jóértelemben vett útmutatása, támogatása.

E küzdelem kettős értékű: edződik az ifjú az életre, ugyanakkor méri is önmagát az élethez. Ki-ki a maga módján keresi az élet értelmét, helyét a világban, boldogulását a mindennapokban. Vannak messzirelátó, "álmokat álmodó" fiatalok, kik nap mint nap erőfeszítéseket tesznek az igazi értékek elnyerése, a méltó jövő megalapozása érdekében; és vannak fiatalok, akikben szunnyad ez az igény, és inkább a napi örömszűz, múlt értékek szerzésére fektetik a hangsúlyt. Ez utóbbiak táborát növeli a napjainkban és talán még sok éven keresztül érvényben maradó, ún. "szociális háló", amelyben érettségizett vagy egyetemest végzett ifjaknak nem munkalehetőséget kínál a társadalom - hol álmait, tudását értéktelítő hite által érvényesíthetné a maga és a körülötte élők gyarapodására -, hanem ideig-óráig munkanélküli segélyt, amit, ha történetesen nem kell betenni a közös családi kasszába, elég a napi Colára, szivarra, de könyvre, színházra, vagy Uram bocsásd, egy-egy fejet, szívet, lelket tágtító külföldi útra nem lenne elég.

Ezt az ifjúságot kell nekünk bekapcsolnunk az egyházi életbe, amely kettős célt szolgál. Szolgálja ifjúságunkat, vagy legalábbis ifjaink azon, sajnos egyelőre még elég kevés hányadát, kik igénylik az egyház segítségét, erkölcsi támogatását álmaik, terveik, életcéljaik megvalósításáért vívott küzdelmükben. Hasznára, előmenetelére van egyházunknak is, hiszen ma már mindannyian látjuk, érezzük, hogy szükség van egyházközségeink életében vérátömlesztésre.

Jeles elődeink, jelenkori neves vagy névtelenül is építő, cselekvő híveink, lelkészeink életére, szolgálatára alapozva ifjú szívekben élni, előrelépni együtt az általuk mutatott úton, vagy új utakat keresve szolgálni Istent és hitünk, nemzetünk ügyét. Ez egyházunk célja. E cél eléréséhez van szükségünk ifjainkra, egyházunk fiatalágára.

És itt jön a HOGYAN kérdése. Mit tegyünk azért, hogy ifjainkat be tudjuk kapcsolni az egyházi életbe? Mit adjunk nekik és mit várjunk tőlük?

A bekapcsolás lehetőségeit vizsgálva lelkésztársaim és saját tapasztalataim alapján két eset lehetséges. Lelkésztársam mesélte boldog büszkeséggel, hogy egyházközségében az ifjúság egy része vált valóságos kezdeményezővé, sőt kényszerítő erővé ezen az úton. Ez a könnyebbik eset, de itt is vigyázni kell, hogy a felkínálkozó erőket, tehetségeket, akarásokat értéktelítő mederbe egyengessük.

A második eset a gyakoribb, és ez történt Felsőrákoson is. A lelkész a kezdeményezője, elindítója ennek a folyamatnak. Ő az, aki hívja az ifjúságot és ígéri az együtt, közösen eltöltött kellemes órák melegét, meghitt örömet, értéktelítő lehetőségeit. Ebben az esetben sem mellőzhető az ifjúság hozzáállása,